

סטאלין

מלך בשר ודוֹדָהָ

נות — כמו הציונות של מנהיגי ישראל. בעיני סטאלין, לא היו המדינות אלא שטחים גיאוגרפיים, והעמים לא היו אלא כלים על לוח שחמת. הוא היה מנותק לחלוטין גם מעמו שלו, ובנו לתרבויות ולמוסר. בכדיחה גסה אחת פטר את המקרים בהם אנסו חייליו את נשות אירופה ורצחו אותן אחר-מעשה. שעה שהריק את בקבוקי הרוק, ניספו מיליונים במחנות המאסר הבלתי-אנושיים באזור הארקטי. בשיטות אכזריות אלה הניח את היסוד לרוסיה החדשה, ארץ הסופוטניקים וטילי-מימן, שהגיעה בשעת מותו עד לסף שלטון העולם.

אסיר בטיטוסלאביה. דזילאס ניסח את הספר בזהירות רבה. אין בו מלה רעה אחת על טיטו אף שדמותו, כפי שהיא מצטיירת בעמודים אלה, היא דמותו של פוליטיקאי קר, החסר חום אנושי.

הוא משתדל לכתוב טובות גם על כרושצ'וב, אך מוסיף כי כרושצ'וב אמר לו שסטאלין הזהירו מראש מפני הפלישה הנאצית. הדבר סותר לחלוטין את טענות כרושצ'וב בקונגרס המפלגה — ועל כן פגע בו ביותר למרות כל התשבחות, המלולות בבזבז, על ההומור העממי שלו. דזילאס גם מוסיף שכרושצ'וב לא הסתייג במאומה ממעשי אודונו, כל עוד היה בחיים. מה הנחיל לדזילאס את פסק-הדין של תשע שנות מאסר בטיטוסלאביה הקומוניסטית? קרוב לוודאי שהיתה זאת השאלה אותה הוא מציג בסוף הספר: כיצד יכול היה איש כמו סטאלין, אשר "יאתה לו ה"תפארת של גדול הפושעים בהיסטוריה", ואשר בו "חוברו יחד חוסרי-ההגיון הפלילי של אליגולה עם עידונו של בורג'ה ועם אכזריותו של איחאן האיום", להשתלט ב"מישטר שיצא לגאול את האנושות? המישטר או השוטר? האסיר מ"בלגראד מאשים את המישטר, יותר מאשר את השוטר האשי.

אין שום איש יכול לגזול את החירות מוולחן בלי שאבר את שלו. סטאלין הפך למה שהפך, לא רק באשמת סגולותיו שלו, אלא קודם כל באשמת הביורוקרטיה הסובייטית, שהעלתה אותו לשלטון, ושהפכה לאחר מכן ל"קורבן העיקרי שלו. חיסול פולחן סטאלין, בלי חיסול הסיבות שהולידו אותו, אינו מבטיח שלא יקום סטאלין חדש. "ישותו האפלה של סטאלין מוסיפה ל"רחף על ברית-המועצות", מסכם דזילאס. יורשיו "מצויים בהם אותם יסודות... דפו"סים ושיטות שבכוחם הוא פעל."

דזילאס לא כתב את המלה האחרונה על סטאלין — אך הוא הוסיף כמה קחים לדמותו של האיש שהיה מסוגל "להשמיד תשע עשרות מן הגזע האנושי על-מנת להנחיל אושר לעשירית האחת."

חבל שהממרגם כופה על התיאור העתונאי השוטף את סיגנונו המנופה והמסורבל, המכריח את הקורא לא פעם לעצור באמצע המשפט ולחזור על תחילתו. הספר שורץ פ'אשטיסטים, פ'רציות, פ'ינים מארץ פ'ינגלנד ויצורים דומים, יצירי הפוריאניזם הלשוני של אהרון אמיר.

ספרים

תרגום

הצאר האדום

שיחות עם סטאלין (מאת מילובאן דזילאס, תרגם אהרון אמיר, הוצאת עם הספר). שליח של צבא-פרטיונים קטן, קנאי ופוריטאני, שבא מעבר להרי חושך של בוסניה, מובא סוף-סוף אל גאון הדור, שמש כל העמים. בחיל וברעדה הוא מציג את עצמו בשמו ובתוארו. המארת, שתמור נתן קורנת ממילויני קירות, מציג את עצמו גם הוא: "סטאלין".

בצורה מבדחת זו החל דוֹרֵהִישָׁה המוזר המונצח בספר זה — דוֹרֵהִישָׁה בין הענק הגרוזי, לבין היוגוסלאבי הבינוני מאד-מאד. דזילאס הוא אדם אמיץ מאד, ישר מאד. אבל הוא גם אגוצנטרי מאד, מאוהב מאד בעצמו, חסר מאד חוש הומור, ומשוכנע מאד בעליונותו התרבותית (שאינה משתקפת בספר). לא כל אדם מסוגל להקדיש עמודים שלמים לאידיאליזם של עצמו, להתפעל בכל עמוד מחדש מכנות עצמו ומישרו. אלא שדזילאס מחפה על כל אלה בכשרון נדיר: השילוב המושלם של רכילאי והוגה דעות. הוא מסוגל לערבב יחד תיאורי-החי מרתקים, קטעי רכילות והברקות פילוסופיות התוצאה: לא ספר גדול, אך מעניין. **זקן ונער-הצ'רנו.** דזילאס דומה ב"מקצת לבלעם. הוא מקלל את סטאלין — אך תוך כדי כך הוא מעלה את דמותו לשיאים חדשים. הוא מזכיר לבני 1952, קצרי-הזכרון, כי יוסף היסארינוביץ' דזיר-גאשווילי, המכונה סטאלין ("איש הפלדה"), שינה את פני העולם יותר מכל אדם אחר במאה ה-20.

בבואו למוסקבה באמצע המלחמה הגור-אה, יקחה הפרטיזן היוגוסלאבי, קומר-ניסט ותיק וקנאי, למצוא סבא טוב-לב, הכואב את כאב כל העשוקים והבונה עולם שכולו טוב. תחת זאת מצא לפניו את אחרון הצארים הגדולים של רוסיה, יורשם הגאוני של איחאן האיום ופיוטר הגדול. האכזבה היתה נוראה — אך דזילאס יכול להאשים בכך רק את הנאיביות של עצמו, הנראית לו כסגולה יקרה.

קומתו היתה נמוכה מאד, ומבנה-גופו גמלוני. פלגגופו העליון היה קצר וצר, ואילו גלגיו וזרועותיו ארוכות מדי. זרועו השמאלית וכתפו השמאלית נראו קשיות למדי. כרסו היתה מגודלת ושעריו קלוש, אף כי גולגלתו לא היתה קירחת לגמרי. פניו היו לבנים, סמוקי לחיים. שיניו היו שחורות, לא-תואמות, נטויות פנימה. אפילו שפמו לא היה עבות או עשוי.

פרש קוזאקי, שניקלע לתצרו של איחאן האיום, לא יכול היה להזדעזע יותר ממני הגי חיי של המנהיג הקומוניסטי. את עבדו דתו העיקרית עשה סטאלין ב"ארוחות ערב", שהחלו בשעה עשר בלילה ונמשכו ללא הפסקה עד צלות השחר, תוך בליעת כמיות אדירות של חדקה ומיני בשר. בארוחות אלה הסתובב הזקן הציני ב"חוג נערי-חצרו המתרפסים, עדת ביצועים-טים חסרי-אישיות. תוך דילוג מנושא ל"נושא, אגב השמעת בניחות גסות ואכזריות, הוכרע גורלם של עמים, חוסלן הנהגות קומוניסטיות, נשלחו מיליונים ל"מוות, הופקרו מהפכות.

עמים על לוח השחמת. ההחלטות שהוחלטו בצורה כזאת היו אף הן אכזריות, ציניות, ולעיתים נפשעות. אך טבוע בהן חותם של גאון מדיני. סטאלין ראה מראש את הסכנה הסמונה בגיבוש מרכזים קומוניסטיים שאינם כפופים לשלטון מוסקבה, ועל כן לא גנף אצבע למען נצחון הקומוניזם בסין, ביוגוס-לביה ובאלבאניה. הוא חזה מראש את עלייתה מחדש של גרמניה, ועל כן החליט לשעבד את חלקה המזרחי, ויהי מה. עוד בטרם נסתיימה מלחמת העולם השנייה, כבר תוכנן מלחמת העולם השלישית, נגד בני בריתו באותה עת.

מה היה הקומוניזם בעיני סטאלין? מכ"שירי שלטוני להרחבת האימפריה הרוסית — או מטרה נישגבת, אשר למענה קיימת האימפריה? דזילאס אינו יודע לענות על כך, ומתקבל הרושם כי שתי הגירסות נכונות.

• בדיחה סטאלנית אופיינית: "אחד מ'אנשינו היה מוביל קבוצה גדולה של שבורים גרמניים, ובדרך הרג את כולם חוץ מאחד. כשהגיע לתעודתו שאלו אותו היכן כל האחרים, אני פשוט ביצעתי את פקודתו של סטאלין, אמר, להרוג את כולם עד האיש האחרון — וזה האיש האחרון."

בבית נותרו רק אלה..

אולם בשוקים תמצאו עתה שפע של

אפרסקים

הפרי הטעים, העסיסי והמהנה לארוחה ולאירוח

אפרסקים של

תנובה

מים מינרליים המקובלים בעולם
עתה גם בישראל!

"מי כברי" הם מים מינרליים המופקים ישר ממעינות "כברי" אשר בגליל המערבי. צלולים וזכים, ממש כברוע צאתם מהמעיי. בבקבוקים חתומים.

שתה כברי - תהיה בריא

כברי

מנעינות מינרליות

שורק-אביטל